

Revidering av Sametingsordningen

Bakgrund

De senaste årens ändringar i lagar, förordningar och instruktioner har medfört ett behov av en översyn och revidering av Sametingets styrdokument för att få en överensstämmelse med gällande regleringar¹. Vidare föreslog Statskontoret i sin rapport *Självbestämmande på pappret men inte i praktiken?* att Sametinget bör prioritera ett utvecklingsarbete med arbets- och delegationsordning, samspel mellan plenum, styrelse och kansli samt årsredovisning och budgetunderlag. Sametingets plenum beslutade därmed att tillsätta en sameparlamentarisk kommitté med uppdrag att bland annat utarbeta förslag till nya arbetsordningar och delegationsordningar. Syftet med revideringen av Sametingsordningen är att stärka demokratin och plenums inflytande och effektivisera verkställigheten av de politiska besluten. Skälen till förslagen är också att möta Statskontorets påpekande att plenum, styrelsen och kansliet behöver bli överens om fasta och gemensamma spelregler för att verksamheten ska fungera bättre.

Revideringsförslag

§ 1

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Sametinget är ett folkvalt samiskt parlament. Arbetet i Sametingets plenum regleras av Sametingsordningen.	Sametinget är ett folkvalt samiskt <i>parlament och en särskild myndighet som består av 31 ledamöter utsedda genom val. Plenum är Sametingets högsta beslutande organ.</i> Arbetet i Sametingets plenum regleras av Sametingsordningen.

§ 2

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Sametingsordningen kan ändras på två på varandra följande plenum med minst 2/3 majoritet.	<i>Sametingsordningen ska fastställas av Sametinget i plenum.</i> Sametingsordningen kan ändras på två på varandra följande plenum med minst 2/3 majoritet.

§ 3

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Sametingsordningen ska fastställas av Sametinget i plenum. Separata arbetsordningar ska finnas för Sametingets övriga organ.	<i>Sametingets plenum fattar beslut i frågor som är principiellt viktiga eller av större betydelse för Sametinget. Det gäller framför allt:</i> <i>- verksamhetsplansdirektiv (mål och inriktning kommande verksamhetsår),</i>

¹ Bland annat trädde ny sametingslag trädde i kraft 1 juli 2019.

	<p>- nämndernas organisation och verksamhetsformer, - grunderna för ekonomiska förmåner till förtroendevalda samt, - arbets- och delegationsordningar för styrelse, nämnder och kansli.</p> <p>Separata arbetsordningar ska finnas för Sametingets övriga organ.</p>
--	--

Skäl till föreslagna revidering av §§ 1–3

Verksamhetsplaneringsdirektiv

Sametinget föreslås införa verksamhetsplaneringsdirektiv från plenum till styrelsen för att förbättra samspelet mellan Sametingets organ. Genom planeringsdirektiv beslutar plenum om inriktning och omfattning av verksamheten under nästkommande verksamhetsår. Inriktningen handlar om mål och prioriteringar medan omfattningen är de ekonomiska förutsättningarna, med en budgetfördelning för plenum, styrelse och kansliet. Inriktningen ligger därmed som grund för den verksamhetsplan som styrelsen beslutar om. Direktivet ska också beskriva förutsättningar och insatser för rennärning, språk, samiska näringar, kultur, jämställdhet, arbetsmiljö, miljö, och kvalitet i eller effektiviseringar av verksamheter.

Planeringsdirektivet medför att plenum effektivare kan pröva myndighetens strategiska inriktning och utvärdera verksamhetens effektivitet i förhållande till målen. Styrelsens och nämndernas redovisning av verksamheten vid varje plenum begränsas till innehållet och målen i planeringsdirektivet. Direktivet förtydligar plenums förståelse av verksamhetsplanen på ett mer övergripande men ändå konkret sätt och tjänar som riktlinjer för hur verksamhetsplanen ska genomföras och prioriteras både vad gäller sakinnehåll och resurser. Plenum kan också tydliggöra projekt och åtgärder som man anser att styrelsen ska genomföra samt ange hur styrelsen ska återrapportera till plenum om framsteg, utmaningar och avvikelser.

Arbets- och delegationsordningar för styrelse, nämnder och kansli

De föreslagna ändringarna i § 3 i Sametingsordningen möjliggör att arbetsordning för styrelse och nämnder, kanslichefsinstruktionen och delegationsordningar för nämnder kan sammanfogas till ett dokument som antas av plenum. Detta motiveras främst av att Statskontoret lyfter att arbets- och delegationsordningen bör tas fram i bred enighet så att den blir hållbar över tid och inte alltför enkelt kan ändras när den politiska majoriteten i Sametinget skiftar. Förslagsvis får en sådan reglering endast ändras på liknande sätt som en grundlag stiftas eller ändras av riksdagen, menar Statskontoret: "Sametinget bör inom ramen för detta arbete ta fram en arbets- och delegationsordning där plenum, som är Sametingets högsta beslutande organ, beslutar om föreskrifter och delegering till styrelsen, nämnderna och kanslichefen. Denna ordning bör föreskriva:

- vilka olika ärendetyper och beslut som respektive funktion kan och får besluta om,
- hur ärenden ska beredas och vilka ärenden som ska föredras för nämnd och av vem,
- vilka ärenden de olika organen kan delegera vidare eller i sidled."²

² Sidan 35 Statskontorets Rapport 2023:17 *Självbestämmande på pappret men inte i praktiken?*

Förslaget överensstämmer även med 14 § i Sametingets instruktion där benämningen Sametinget, i jämförelse med övriga skrivningar i instruktionen, får tolkas som plenum: "Sametinget ska i en arbetsordning besluta de föreskrifter som behövs om Sametingets organisation och formerna för myndighetens verksamhet."³

Vidare anges i proposition 2017/18:287⁴ att plenum är det högsta beslutande organet, vilket begränsar de uppgifter som direkt kan läggas på styrelsen. Styrelsen, som är utsedd av plenum och alltså ett underordnat organ till plenum, kan därför inte åläggas uppgifter som binder plenum. Enligt propositionen bör plenum därför besluta arbetsordning eftersom en arbetsordning bland annat innehåller handlingsregler för plenum. Att besluta en arbetsordning innebär formellt att besluta föreskrifter. Denna uppgift, enligt propositionen, bör även fortsättningsvis ligga på plenum och inte vara delegerad till styrelsen. Föreskriftsrätten för plenum framgår av 14 § i instruktionen⁵.

I enlighet med detta ger bestämmelsen i 15 § i Sametingets instruktion Sametingets plenum möjlighet att delegera beslutanderätt i ärenden som inte kräver plenums eller styrelsens prövning. Detta syftar till att underlätta den operativa verksamheten genom att minska arbetsbördan för Sametingets högsta beslutsorgan. Ärenden som kan bli aktuella för delegation ska vara av administrativ eller mindre principiell betydelse. Delegeringen regleras i Sametingsordningen och kan ges till plenums ordförande, styrelsens ordförande eller tjänsteman. Det är dock viktigt att delegationens omfattning är tydligt avgränsad och att rapporteringsrutiner finns för uppföljning. Plenum kan när som helst återkalla eller ändra delegationen om förutsättningarna förändras. Delegationen kan kombineras med krav på att delegerade beslut ska rapporteras till plenum eller styrelsen för uppföljning. Rätten att delegera är begränsad till ärenden som inte enligt lag, förordning eller arbetsordning kräver prövning av plenum eller styrelsen. Paragrafen säkerställer att plenum och styrelsen kan fokusera på strategiska och principiellt viktiga frågor medan enklare eller rutinartade ärenden hanteras på lägre nivå.

Enligt Sametingslagen är det sametingets styrelse och nämnder som ska besluta i frågor som rör Sametingets myndighetsutövning och andra frågor som de enligt lag eller annan författning ska ha hand om. Det torde dock inte råda något motsatsförhållande att plenum beslutar om vilken typ av åtgärder respektive instans beslutar om, eller att det tydliggörs vem/vilken instans som beslutar i ärenden som inte anges i styrelse/nämndernas arbetsordning och delegation.

³ Förordning (2009:1395) med instruktion för Sametinget.

⁴ Sidan 25, Regeringens proposition *Ändringar i regleringen för Sametinget och sametingsvalet* 2017/18:287.

⁵ Förordning (2009:1395) med instruktion för Sametinget.